СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 102. Джерзи Сити, Н. Дж., середа, 4. мая, 1927. VOL. XXXV. No. 102. Jersey City, N. J., Wednesday, May 4. 1927. THREE CENTS

КАТАСТРОФА ВІД ПОВЕНИ ДАЛІ РОСТЕ

ПРЕЗИДЕНТ КУЛИДЖ КЛИЧЕ НАРІД ЗЛОЖИТИ ЩЕ РАЗ 5 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ.

ІТОН РУЖ, Луїсіяна, 2-го мая. — **Федеральний уряд упередив цілий ряд осель, положених над рікою Місісіпі, в середній та північно-східній части сього стейту, що вони можуть кождої хвилі сподіватися виливу води сеї ріки. Уряд міг се все передбачити на основі звітів з піднoшення води в висшім бігу ріки. Сей новий вилив захопивби знова коло 172,000 людий. До сього міста найшло 150,000 втікачів.**

Президент Кулидж видав до народа відозву, закликуючи зложити для жертв виливу ще раз 5 міліонів долярів. В відозві говориться, що Червоний Хрест мусить допомогти 250,000 бездомних людий.

Гувер не сподіється, щоби повінь далі потягала за собою жертви в людях, але вже тепер звертає увагу на потребу застанови над тим, як по скінченню повени відбудувати знищені нею околиці.

СЛАБА НАДІЯ НА ВРАТОВАННЄ МАЙНЕРІВ.

РАТУНКОВІ ВІДДІЛИ БОРЮТЬСЯ ПРОТИ ГАЗУ И ОГНЮ.

ФЕРМОНТ, Вест Верджінія, 2. мая. — **Ратункові відділи, що пробують дістатися до майни Еверетсвил, в якій підземний вибух минувшої суботи захопив близько сотки майнерів, роблять просто надлюдські зусилля, щоби пробитися через вал огню й газу, які відділюють їх від похованих живцем майнерів.**

Докладні обчислення компанії показують, що в копальні є ще тепер 77 майнерів. З того майже половина була Мурини. Більшість жертв жонаті люди.

Ратуючі не покладають уже великої надії на можливість вирятування майнерів живими.

ХТО ВИНЕН ЗА ПРИГОДУ ВОЄННОГО КОРАБЛЯ?

АРМІЯ И ФЛЬОТА ВЗАЇМНО СЕБЕ ОБЖАЛОВУЮТЬ.

НЮ ЙОРК, 2. мая. — **Команда военного корабля Колорада, котрий наїхав при вїзді в нюйорський порт на підводну скалу, складає вину за сю пригоду на інжинерський відділ армії. Мовлять, інжинери армії висаджували підводні скали в проливі між Говернор'с Айленд а Мангетеном, але не зазначили на мапі, де вони такі скали ще лишили.**

У відповідь на сей закид кажуть інжинери армії, що вони зазначили на мапі, куди безпечно плисти кораблеви, але Колорадо сього назначеного каналу не держався та через те попав на скалу.

ТОРГОВЕЦЬ АЛЬКОГОЛЮ ПРИЗНАЄТЬСЯ.

ДІТРОЙТ, Мишиґен, 2. мая. — Северд, дітройтський торговець алькоголічними напитками, ставав перед канадійською парляментарною комісією, що розслідує торговлю напитків, та признав, що його бизнес виносить річно 5 міліонів долярів.

ВЕЛИКА КАМПАНІЯ ЮНІЙ ХРИСТІЯНСЬКОЇ МОЛОДЕЖИ.

НЮ ЙОРК, 2. мая. — **Організація „Янґ Мен'с Кристшен Асосіейшен" почала велику краєву кампанію за здобуттєм для себе на цілм будови нових будинків суми півсема міліона долярів.**

Ракефелер Ст. сейчас жертвував на сю ціль 900,000 долярів, Додж дав 300,000 долярів, якийсь невідомий пів міліона.

СУДДЯ ДІСТАВ 6 РОКІВ ВЯЗНИЦІ ЗА ГОРІВЧАНІ ХАБАРІ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, 2. мая. — **Суддя Джордж Ровленд дістав нині в федеральнім суді 6 років вязниці за те, що він вимушував хабарі від людий, яких ставлено перед ним яко обжалованих за нарушенне прогибиції. На суді доказано йому таких хабарів на суму 80,000 долярів.**

СУД ПІДДЕРЖУЄ СТЕРИЛІЗАЦІЮ СЛАБОУМНИХ ЗЛОЧИНЦІВ.

ВАШИНГТОН, 2. мая. — **Найвисший суд Злучених Держав розбирав нині питанне, чи закон стейту Верджінії про стерилізацію (роблене безплідними) слабоумних злочинців противиться постановам конституції, зборонюючим накладати нелюдські або небувалі кари. Суд прийшов до переконання, що ся постанова захороняє суспільність перед множенням небажаних людий та що вона не противиться конституції.**

„ПЛИВАЮЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ" ВЕРНУВ ДО АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК, 2. мая. — **Сюди приїхав нині корабель Ріндем з Голяндсько-Американської Лінії, який возив на собі так званий „пливаючий університет" (флоатинг каледж).**

Виплив він з Ню Йорку 18. вересня минувшого року та зробив 35,000 миль дороги. За сей час молодїж училася та оглядала краї. При виїзді університет мав 440 студентів та 60 студенток. З того числа 14 прогнано за невідповідне поведення. Мимо сього начальник університету каже, що подорож була великим успіхом та що він думає зробити другу таку подорож.

ПЕРЕСЛІДУВАЧІ НАРІКАЮТЬ НА ПЕРЕСЛІДУВАННЯ.

САН АНТОНІНО, Тексас, 1. мая. — Небувале видовище дали світови мексиканські католицькі єпископи, які прибули сюди спеціяльним поїздом з Мексика. Так як досі римо-католицькі єпископи були гнобителями всякої свобідної думки, так тепер римо-католицькі єпископи Мексика виступили зі спільною заявою, що їх переслідують у Мексику та проганяють з краю.

Мексиканський уряд заявляє на се, що єпископів ніхто не гонив, а що вони забралися самовільно, щоби уникнути суду над собою за національну зраду.

СКАРБИ В ШЕНБРУНІ.

В славнім Шенбрунськім парку біля Відня мають почати небаром пошукування, щоби відшукати закопані там скарби. Вже віддавна кружляли чутки про фантастичні богатства, укриті там в землі. Вчені й історики потверджують цей здогад, який каже, що ті скарби походять із часів Атилі. Є ще й инший здогад: богато цінних предметів нібито казав закопати Наполеон І. в шенбрунськім парку, бо не міг їх підчас здобуття Відня вивезти до Франції. Пошукуватимуть радіостезійними („чародійними") вилками.

НАЙСТАРША ФАБРИКА ПАПЕРУ.

Найстарша фабрика паперу у світі є в Японії, в невеличкому селі Майо, біля Осака. Від часу її оснування, цебто 800 літ з гором, виробляють там виключно черпаний ручно папір. Є старий припис, на основі якого число бочок не може перевисшати сотки; а що при кождій бочці працює всього лише один робітник, що виробляє найбільше 400 аркушів денно, тому фабрика виробляє точно обмежену скількість дорогоцінного і вельми пошукуваного паперу.

ЗНУЩАННЯ НАД ПОЛІТИЧНИМ ВЯЗНЕМ.

На днях перевожено з львівської вязниці до суду в Варшаві політичного вязня Панчишина, засудженого за приналежність до терористичної української організації. На залізничному двірци у Львові хотіли Панчишина закувати в кайдани, та тому, що він протестував проти цього й не давав добровільно себе закути, збіглася велика скількість поліції і щойно брутальною силою вложено йому на руки залізні диби і так повезено до Варшави.

НАГІНКА НА УКРАЇНСЬКЕ ВЧИТЕЛЬСТВО.

За повідомленням ужгородської „Свободи" на Закарпатській Україні знову розпочалися великі нагінки на українських учителів. З середних шкіл виганяють учителів-українців, а натомісць саджають чехів і мадяр. Колиж узяти 1926 р., то з одного тільки Ужгороду поліція вислала біля 70 чол. з української інтелігенції, переважно вчителів.

ДЛЯ КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА 1928 РІК.

Проситься українських лікарів, дентистів, адвокатів, учителів, бизнесменів, як купців, ріел-естейтменів, контракторів, та инших **професіоналістів і підприємців** в усіх містах Злучених Держав, подати свої адреси для поміщення в календарі У. Н. Союза на 1928 рік.

Також просимо подати, де є і як називаються українські **банки, будівляно - позичкові спілки, кооперативи, Народні Доми** й інші підприємства.

Також, де є **українсько-американські школи** з правом прилюдности.

І вкінці усі українські **культурні товариства й інституції** (як музичні школи, хори, театри) і **громадські установи** (клюби, товариства).

Просимо поспішитися з присилкою. Реченець до 30-го мая с. р.

Се в інтересі кождого громадянина і всіх українських установ в Америці, бо імена й адреси будуть подані поазбучно і будуть в руках 20,000 членів У. Н. Союза через цілий рік.

Адресувати:

„SVOBODA"
Box 346
JERSEY CITY, N. J.
Видавництво У. Н. Союза.

НОВІ АРЕШТИ.

Сензацією Львова є справа арештування нового „справника" на шкільного куратора Собінського. Польська преса і тим разом заверещала на всі голоси, що зловлено, але тим разом вже правдивого вбийника. Має ним бути студент Василь Атаманчук-Біляс, якого арештовано в Осмолоді, долинського повіту, і відставлено до Львова.

У звязку з тим арештуванням перевела поліція ряд ревізій і арештувань. В Долині арештовано вчителя Грицая і його сестру, у Львові урядовця Сокола-Батька Грищака й ще понад 16 осіб, і переведено ревізії серед членів Т-ва „Луг".

Цікаво знати, скільки ще буде арештувань ізза смерти одного насильника українського шкільництва?

ВЕРХОВИНА ГОЛОДУЄ.

Преса Закарпатської України повідомляє про зріст голоднечі на Верховині. Голоднеча є наслідком неврожаю минулого року. Богато сіл ще з грудня сидять без кришки хліба. В декількох десятках сіл навіть заможні селяне мають бороьшна лише на декілька тижнів. Селяне їдять дикі яблука й грушки. Насіння, щоби засіяти свої поля, немає. Наслідком такого стану по селах лютують всякі хвороби, зокрема т. зв. голодовий тиф, що щодня забирає богато своїх жертв. Допомоги урядової селянство зовсім не чує, бо ті декілька вагонів, що прийшли в голодні краї, попали до рук урядовців, що й розподілили той хліб поміж прихильниками аграрної партії та ріжних полигачів уряду.

ПРО ЩО НЕ ВІЛЬНО В ПОЛЬЩІ ПИСАТИ.

Львівський соціялістичний „Вперід" помістив статтю, в якій відносно назріваючого конфлікту між Англією і Радянським Союзом між иншим написав таке:

„В Англії, країні найвище розвиненого капіталізму, приходять до влади консервативи, найбільше безкомпромісові подвижники старого ладу. А що на Сході Европи є держава, яка репрезентує новий, соціялістичний лад, і яка старається його й у себе реалізувати і поза свої межі поширювати, — тому заіснувало між тими двома державами не суперництво, що далобися полагодити компромісом, але ворожнеча, яка може рішитися тільки боротьбою на життя і смерть. Отже не Англія і Союз Радянських Республік стоять проти себе і готуються до остаточної розправи, але стоїть проти себе капталізм і соціялізм. В таборі Англії вся світова буржуазія, в таборі Союзу Радянських Республік увесь свідомий соціялістичний пролетаріят".

Ці висновки „Вперіду" львівський прокуратор уважав так небезпечними, що в цілости сконфіскував.

КРАВАТКИ І ПСИ Д'АНУНЦІЯ.

Італійський поет Габріеле Д'Анунціо має (як кажуть його біографи) дві великі пристрасти: манію збирати кравати і любов для собачого роду. Кравати — читаємо в біографії Анунція — були колись дошкою його ратунку. А саме, коли численні вірителі загрозили Анунцієві ліцитацією, тоді численні його обожательки закупили кравати Д'Анунція. Платили за них „аматорські" ціни і це позволило Анунцієві поплатити довги. Д'Анунцієва палата у Фльоренції повнісенька псів найріжніших рас. Собаки ті були причиною процесу, який недавно закінчився. Тому кілька місяців пси підчас щоденного проходу задушили кілька курий. Д'Анунціо заплатив власникові курий дуже добре за шкоду. Але на другий день повторилося це знову. Колиж кури стали систематично гинути наслідком ловецької пристрасти псів, тоді візвані Анунцієм поліційні власти ствердили, що дооколичні селяне використали кровожадність поетових собак. Знаменитому авторові „Джоконди" було вже забогато тих задушених курий, тому не хотів уже платити селянам. Це так розсердило одного з власників курий, що з пімсти застрілив Анунцієвого пса. Суд узгляднив Анунцієву скаргу, а селянина засудив на високу кару, яку згідно з бажанням поета віддано для товариства опіки над звірятами.

„ВІДБУДОВА КРЕСІВ".

Польський уряд признав кредитову поміч в сумі 10 міліонів зол. на справу відбудови на кресах. Цікаво, на яку „відбудову" підуть ці гроші?

ПХАЮТЬ АМЕРИКУ ДО ВІЙНИ З КИТАЄМ

ШАНГАЙ, 2. мая. — **З боку Американської Торговельної Палати роблять всі заходи, щоби наклонити Америку до ультимату в справі розрухів в Нанкінґ. Між иншим оголошують меморіял якогось анонімного місіонара, звернений в сторону Вашингтону, в якім той американський місіонар говорить від імени американської кольонії і взиває правительство в Вашингтоні до острійшого виступу проти Китаю. Цей анонімний місіонар зазначує, що всякі мирні пертрактації не доведуть до нічого, коли за ними на китайських водах не буде стояти сильна американська фльота, а на китайській землі не буде американського жовніра.**

Дивне в тім всім головно те, що якраз тепер подають всі згідно, що у всіх китайських містах спокій та що протичужинецькі виступи перевелися. В Ганков приміром чужинецька кольонія веде тепер спокійне безжурне життя по клюбах і при танцях, бо не має нічого до роботи, бо бизнес став. Ніхто не робить їм ніякої пакости.

БУРЛИВІ СЦЕНИ В АНГЛІЙСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ.

ЛОНДОН, 2. мая. — **З приводу другого читання протистрайкового закона прийшло в парляменті до дуже бурливих сцен. Посли з Партії Праці не давали говорити генеральному прокураторови сорови Дуглас Доґґ, який від імени уряду доказував конечність ухвали такого закона. Робітничі посли кричали, звертаючися до прокуратора і міністрів: Ви чорносотенці, злодії, запроданці і шубравці. Як бачимо, то в найстаршім і найбільш консервативнім парляменті не жалували собі „гарних" епітетів.**

Генеральний прокуратор заявляв, що парлямент мусить заявитися проти генерального страйку, бо він незаконний, не можна рівнож заголюювати і застрашувати робітників і в той спосіб змушувати їх до страйку, не можна змушувати других до плачення вкладок на політичні цілі, а до того всякі урядові, навіть і цивільні, мусять бути льояльними супроти держави. Індустріяльні страйки, колиб вони були звернені тільки проти фабрикантів, булиб далі дозволені, але вони не повинні торкатися держави ні правительства.

ЗБЛИЖЕННЄ МІЖ УГОРЩИНОЮ А ІТАЛІЄЮ.

БУДАПЕШТ, 2. мая. — **Зі звіту, який зложив на партійній конференції угорський премієр Бетлен, виходить, що Угорщина ввійшла в тісний союз з Італією. При помочи Італії, а головно завдяки Муссолінови, Угорщина набирає апетиту і гострить зуби на ті краї, які потратила підчас світової війни. Виходить, що і Закарпатська Україна і Словаччина входить далі в її рахубу. Муссоліні має загарантувати Мадярам їх передвоєнну територію. За те мають Мадяри бути вірними слугами імперіялістичної політики Муссолінія.**

НІМЦІ НЕ ГОДЯТЬСЯ НА СХІДНЕ ЛЬОКАРНО.

БЕРЛІН, 2. мая. — **Бувший заступник німецького канцлера націоналіст Гергт в своїй промові в Байтен підніс, що це пуста балаканина, коли говориться по німецькій стороні про можливість Льокарна на Сході. Німецькі націоналісти не допрусть такого правительства, яке пішло би на згоду з Польщею, як довго Німеччина не буде мати в своїх руках данцігського коридора, Познанщини і німецького Горішнього Шлеська.**

РОТШИЛЬД ПІШОВ СЛІДАМИ РАКЕФЕЛЕРА.

ПАРИЖ, 2. мая. — **Відомий европейський міліонер Ротшильд зложив 30,000,000 франків як фундацію, яка буде мати подібні цілі як фундація американського міліонера Ракефелера.**

НОВІ КАРДИНАЛИ ДЛЯ ПОЛЬЩІ.

РИМ, 2. мая. — **З початком червня буде папа назначати двох нових кардиналів. Між ними буде польський єпископ Глонд, що є архиєпископом Познаня. Рівнож надягнуть кардинальський капелюх на кардинала Лаврі, що є папським нунцієм в Польщі.**

ПРИЛАПАЛИ ЖІНКУ НА ШПІОНАЖІ.

ЛОНДОН, 2. мая. — **Молоду Німкиню, яка подала себе за Етель Чайл і Англичанку і хотіла дістатися до Англії, прилапали на тім, що вона мала підроблений пашпорт і називається в дійсности Кете Гуссфельд. Виявилося по значках і инших документах, що вона була вислана в ціли шпіонажі, але не Німеччиною, тільки совітами. Засуджено її на 2 місяці тюрми.**

ПРАВИТЕЛЬСТВО ПРИПИНИЛО ПАНІКУ З ПРИВОДУ БАНКОВИХ БАНКРОТСТВ.

ТОКІО, 2. мая. — **Кабінет міністрів ухвалив виасигнувати з державної каси 200,000,000 ен на допомогу банкам, які знайшлися перед новим банкротством. Правительство рішило дати ту поміч, не звертаючи уваги, чи ті гроші будуть повернені. Допомога вистарчить на те, щоби покрити всі зобовязання та привернути спокій. Та криза буде одначе товчком до ревізії банкового закона, який поширить контролю правительства над банковими діловодствами та зажадає від банків мінімум 1,000,000 ен як закладового капіталу.**

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ ТАК ГОДИТЬСЯ

Тим нашим епископам і другим панам, яким забаглося проповідувати серед американських Українців монархістичні благодати, дозволимо собі пригадати ось такий епізод: Італійський амбасадор в Америці виголосив недавно перед італійською торговельною палатою промову, в якій звернувся до тих американських горожан, що є італійського походження, щоби вони допомогли йому знищити тут в Америці тих ренегатів, що противляться фашистському режімови в Італії.

Проти тої заяви виступила американська преса та візвала Департамент Стейту в Вашингтоні, щоби він повчив італійського амбасадора, як він має заховуватися. Бо якжеж можна назвати ренегатом того Італійця, що, ставши американським горожанином, полюбив ту другу вітчину, що навчися цінити демократичний устрій Америки і демократичні засади правління та через те саме, хоч і любить свою рідну землю, противиться монархії, насильству чи диктатурі. Як можна мати відвагу в Америці завзивати людей до ненависти і боротьби з такими, які голосять, що демократичні засади, на яких виросла і розвинулася Америка, є кращі від монархістичних.

Нема сумніву, що італійський амбасадор, діставши добру лекцію, або замовкне, або буде змушений покинути посаду.

Той факт каже нам застановитися добре і над нашими відносинами. Бо чи ми не свідками того, що приміром церковна греко-кат. ерархія в Америці дала втягнутися в пропаґанду за генералом Скоропадським і за дідичним гетьманатом, добачуючи в монархії одиноке спасення України. Чи ми не свідками того, як виклинається тут найстарших американських горожан укр. роду, як паплюжиться їх і всю нашу іміґрацію, що противна гетьманській ідеї, що бажає бачити українську державу республикою, побудованою на демократичних засадах. В Італії хоч Муссоліні при владі, а в нас ні гетьмана на Україні ні охоти в українського народа мати гетьмана, а мимо того лають нас та називають хаотиками, темняками і дураками за те, що ми не хочемо визнати гетьманом України ґенерала, що сидить собі спокійно під Берліном та чай попиває.

Час би і нашим гетьманським попихачам перестати провокувати українських американських іміґрантів, бо тут в демократичній Америці ми маємо право домагатися пошанівку для своїх демократичних переконань. Особливо повинна про те памятати церковна ерархія. Бо пропаґанда монархізму серед Українців в Америці це не тільки баламучення наших людей тут і в краю, але й свого рода приниження американських демократичних засад.

МІЖНАЦІОНАЛЬНІ НЕПОРОЗУМІННЯ А КОРИСТЬ З ВОРОЖОЇ НЕОСВІДОМЛЕНОСТИ

(Оригінальна допись до „Свободи").

III.

Незнаннє — се не є зла річ; лиш щоби воно проявлялося не у нас, а у нашого противника. Злим і шкідливим є се, коли ми незнання та незорєнтовання у нашого противника не уміємо використати для нашого власного добра.

І так та обставина, що Поляки не орієнтуються в наших визвольних, революційних починаннях — се дуже добра річ: коби лиш ми самі уміли з того добре користати і ґрунтовніше ту нашу революційну роботу робили.

Але нераз і у їх польських головках блисне на часок світло і вони раптом приходять до пізнання, що не всьо так гарно на землях тої їх найяснейшої виглядає, як вони в своїх насописах представляють.

Такий блиск в польській мозґівници появився власне недавно в одній дуже по цілій Польщі поширеній часописи, в „Ілюстрованім Курєрі Цодзеннім" виходячім в Кракові.

Десь йому попало в руки перше число **„Сурми"**, органу Української Військової Організації і він з сеї причини наробив ґвалту на цілу Польщу!

Честь йому за се!

Не один Рутенець не був би навіть знав про істнованиє „Сурми", коли би не „Іл. Курєр Цодзєнни", котрий не лиш подав переклад майже цілої вступної статті з тої революційної української часописи, але навіть і фотографічну знимку з неї!

Що більше!

Появленнє революційної української відозви в так поширенім органі як та краківська польська часопис заінтриґувало неабияк і виходячу в Берліні рівнож дуже поширену і знаменито редаґовану російську часопись „Руль" (керма), котра також помістила ту вступну статтю зі „Сурми", хотя і в російськім перекладі.

І тепер навіть не один **„Малорос"**, вірний прихильник „Єдіної-неділімої" дістав в руки статтю, доказуючу, що таки

„не вмирає душа наша,
не вмирає воля!"

і що най він собі буде і на далі ренеґатом тай тужить за „неділімою" — то є ще преці і такі, що „не схиляють вниз прапора, а держать його високо", що вони орґанізуються „підпольно" (тайно, підземно), що вони усувають збройною рукою що найбільших шкідників нашого народа і дбають про се, щоби коли — як каже Б. Лепкий:

„Вдарить нам підземний [дзвін
І сурми заголосять",

ми були краще приготовані як в 1918 році.

Користаймож і ми з сеї нагоди і коли навіть ворожі нам впрочім „Іл. Курєр Цидзєнни" та „Руль" приносять ту статтю „Сурми", то і ми перечитаймо її передруковану чорно на білім у нашій українській „Свободі". Ось вона і є:

„Вісім літ минуло, як український Стрілець голодний і босий з крісом у руці ставив під мурами княжого города Льва та над срібнолентим Сяном відважно чоло польському наїздникови.

„Вісім літ минає, як український Січовий Стрілець з молоденьким та недосвідченим галицьким новобранцем боронив золотоверхого Київа перед червоною навалою півночи.

„Вісім літ минуло, як гук гармат та торохкіт скорострілів творили одинокий акомпаніямент до наших різдвяних колядок.

„Замовкли гармати. По широких степах України поросли травою та припали снігом могили молодих борців за волю України. Пробуджену до життя Україну розшматовано на чотири части. На схід від Збруча розсівся червоний наїздник, який під кличем пролетарського єднання намагається там вбивати всяку державну думку.

„На зеленій Буковині й Бесарабії станув важкою стопою трусливий Румун, який гнетом та насильством старається збудувати велику Румунію.

„На південних збочах синіх Карпат розсівся не давно ще й сам поневолений славянський брат, який зі солодкими словами славянського братерства на устах подає ненависному Полякови та Румунови руку до гноблення всього, що українське.

„На захід від Збруча розланошився Лях, який огнем та мечем намагається на чисто українських землях, на цьому українському пємонті — будувати й закріплювати польську державність.

„Замовкли гармати, замовк торохкіт скорострілів. На українських землях запанував сум та неволя. Лиш денеде попри церковну колядку, чи українську думку почується пісня: „Ой не тішся Ляше, що по Збруч то ваше".

„І мимо тих невідрадних відносин та загальної зневіри — найшлися на галицькій землі ще й такі, що не хотіли й не хочуть погодитися зі станом неволі, який запанував на українських землях. Це ті, що своєю кровю значили дорогу по широких степах України, які бачили свою власну державу й боролися за неї.

„І шість літ минуло, як на руїнах власної Української Держави, серед тої великої руїни двигнулася Українська Військова Орґанізація. Може числом і не велика, але зате духом і завзяттям сильна громада, що плекаючи стрілецькі традиції Української Армії — поставила собі за ціль розбудити національну свідомість, розбити невільницькі кайдани та збудувати свою власну державу.

„І шість літ минає від часу, як Укр.-Військова Орґанізація створена в галицькому підземеллю розпочала нову, довгу й затяжну боротьбу з ляцьким наїздником. Замовкли вправді гармати, але боротьба піднята на галицьких землях ще не покінчена. Стогін катованих польськими поліційниками, скрегіт зубів запроторених в тюрми наших борців, оклик: „Най живе Україна"! — ідучих на смерть, часті стріли і замахи на наших найбільших шкідників — се та терниста дорога, по якій приходиться ступати нам в нашій дальшій визвольній боротьбі.

„Шість літ довгої і затяжної боротьби, великі жертви в людях нас не зломили; глибока віра в успіх праці й тверда надія, що власним мечем викуємо волю, стоять перед нами, як заповіт наших товаришів погибших на землях широкої України та наших співробітників замучених у ворожих тюрмах.

„Ми однак з нашого шляху не уступаємо й раз піднятого діла не кидаємо і не кинемо. Навпаки — скріплені в боротьбі з трудношами, ставленими з боку чужих і своїх, із ще більшим завзяттям стреміти мемо до наміченої мети.

„Випускаючи в світ перше число „Сурми", віримо, що наш підпольний орґан сповнить покладені в ньому надії, та стане сурмою, що загріватиме прибитих та змучених та кликати ме охочих до горячого, затяжного і довгого бою, за наш світлий ідеал, за Вільну Україну".

Оттаке пише „Сурма" і ми хвалимо її за се.

Лише тут є дещо і не в порядку. Вправді „Сурма" говорить про шість літ затяжної боротьби, веденої „Військовою Орґанізацією, але ми мусимо ствердити, що підчас тих шести років були дуже довгі часові прогалини, підчас котрих про діяльність тої „Військової Орґанізації" нічого ніхто не чував. А вже що найсумнійше то се, що власне в часі, коли побідні держави антанти мали рішати про нашу долю, то є з кінцем **1922** і на початку **1923** року — „Військова Орґанізація" немов нагло загубилася з овиду так, що не було видно ні найменшої збройної чи саботажної акції з її боку. — По світлій (хоч не у всьому) саботажній акції „В. О." в осени 1922 року послідувало нагло завішення всіх ворожих кроків — і ніхто: ані наша українська ані ворожа суспільність не могли собі просто витолкувати, що то такого нараз сталося. А заґранична, Полякам прихильна преса зрозуміла се, яко якусь угоду між Українцями та Поляками, тимбільше, що ті послідні використали се зручно на свою користь і представили антантським провідникам, що Українці у Східній Галичині є вже вповні заспокоєні, що отже можна цілком спокійно признати Східну Галичину на стало Польщі. Так і сталося дня 14. марта **1923**.

Всьо се і доси поізстає великою нерозвязаною загадкою, хотя оболочки тайни злітають поволи і з сеї дуже сумної справи.

Показуєтся, що до краю доходили прикази, що треба „здержати огонь", а то по порозумінню з найвисшою тоді владою — диктатурою, хотя до неї ніхто навіть в тім ділі не відносився. А зорганізовані люди в краю й самі відчували, що власне надходить рішаюча хвиля, що власне треба революційну акцію скріпити та подвоїти, а не „кидати—як кажуть Німці — кріс у жито"!

Одним словом: тут криється щось дуже негарне, що в найліпшім випадку — задихає повною нездисциплінованостю та самовільностю!

Будьмо переконані, що та справа остаточно вияснится і що історія не погласкає по головці тих, хто допустився в такій переломовій для української народа хвили такого тяжкого злочину.

Та ми не знаємо теперішних відносин у „Військовій Орґанізації" і не знаємо, хто тепер стоїть на її чолі.

Хочемо вірити, що обставини у ній змінилися на краще, хоч того страшного промаху з кінця 1922 р. і початку 1923, того „деліктум пер омісіонем комісум" (злочину через опущеннє) нішо вже тепер направити не годне.

Вкінци — щоби вже раз скінчити з тою прикрою справою — додамо еще декілька слів.

Рішаючі сфери антанти дуже за зле брали нам се, що підчас саботажної акції в осени 1922 р. наша тайна орґанізація нищила панські стирти збіжа і паші, бо се — в повоєннім голоднім часі — уважали за акцію майже анархістичну. Вже більше були би вони зрозуміли паленнє польських військових складів і висаджуванне у воздух магазинів з муніцією.

Се би була властиво справдішна воєнна акція.

Ми не беремося тої справи тут обширнійше обговорювати, бо тут можуть бути ріжні погляди на се, яка тактика була би успішнійша і близше до цілі ведуча. Та всеж таки уважали ми за свій обовязок і се тут піднести.

У всякому разі уважаємо кожду роботу революційну проти нашого дідичного ворога за пожадану, і тому витаємо радо появленнє „Сурми", хоч властиво вона робить враження — немовби появилася (від Нового Року — доперва одно число!) лише для конкуренції з **„Українським Революціонером"**, котрого від минувшої осени появилося вже доси девять чисел. — Але від добра — не болить голова: най отже повстане і десять і сто самостійних тайних революційних орґанізацій на землях Західної України, най кожда з них видає і **поширює** свій осібний революційний орґан, і най кожда з них — хоч би лиш на власну руку — веде **збройну** боротьбу з ворогом а „цалосьць сама сєн зложи" — як говорять Поляки.

Було би очивидно далеко доцільнійше, коли би всі вони стояли під одним проводом, але на жаль — тут грає ролю мабуть також і особиста амбіція і брак почуття національної дисципліни, коли вже поминемо і ріжні дещо орієнтації політичні.

Іван Наконечний.

Василь Бобрів (Смутний).

РУЇНА.

(Спогади звичайного старшини).

(17)

Старшини милися та стриглися — на баль поспішали. В досить великому домі на честь Українців місцева „Просвіта" улаштувала спектакль і баль, музики ревли, доносячись аж до мене через велику площу, викликаючи ще більшиї біль у мозку. Тиф несподівано заступав мене й прикував до соломи.

Я остаточно вибув з числа багнетів.

На голодну кутю удосвіта посунули на Херсонщину. Довго збиралися, наче пани на полювання. Розсиділися, відвикли за два дні. Наче й підмерзло і не примерзло. Знавці ворожили мороз, хоч прикмети й слабі були до того. Самі себе переконували, бо потрібно було морозу й то доброго. Поволі минаємо убогі села, миготять у очах якісь жінки, дядьки, діти. Пробую підвестись — не виходить. Голова поважчала, трусить. На возі твердо — солома вбилася. Болять кости. Краще вмерти.

Якось стали, і тут то почув я, що я не один, що позаду й спереду вже не десяток лежить, а сотки. Стогін висів у повітрі, не зникаючи — збожеволіти можна, та на щастя рушили далі, заглушуючи крики та стони козацтва.

Хто з Росіян, а то навіть і наддніпрянських Українців не чув, або не знає про „Лєдяной поход" ґенерала Корнилова, що тривав яких півтора чи два місяці, скілько то написано, нареклямовано, як щось невидане в світі. Скілько то грошей витрачено, щоби зробити з того незначного походу щось надзвичайного, героїчного, в той час, коли червоні були слабі і білі безумовно сильніщі. Коли навіть приняти всю ту московську писанину за чисту правду, то й то занадто блідим буде проти того, що довелося пережити останкам української армії. На кінець походу не було такого чоловіка, щоби не перехорував. Всі, наче повинні були віддати данину цьому невмолимому завойовнику. Та не тільки в армії.

Уся Україна була великим інфекційним шпиталем. Не було такої хати, де не булоби хорого, або помершого, або одужавшого. Цвинтарі по українських селах значно побільшились. Ховали часом без попа, бо піп потурбувався скорше перейти до „кращого світу". А як до того всього додати, що ліків не було жадних, то треба дякувати лише природі українській, що створила міцних людей.

В таких страшних умовах, без ліків, укриті сировими овчинами, босі, голі, обдерті посовувалися на зустріч невідомому, готові кожної хвилі приняти смерть.

Привітно стріло населення козаків, навіть радо, наче гостей. Та не до їжи й не до пиття було чотиром пятим армії. Не встигли влізти, як очи шукали печі. Але й на печи не було спасіння. Хороба трясла, як добрий вітер суху грушу. Мали ночувати, бо Синюха гуляла, йшла крига і дядьки передказали, що буде мороз. Так сяк переночували. Дійсно на ранок Синюха стала. Хоч і тонкий льодок, непевний, та ліпшого нічого було чекати, хиба гіршого — одлиги. Повеселіщали й вояки.

Тріскотить, як сухе патичча, лід, жахливо дивляться, нагнувшись, козаки під колеса. Ось і середина — Слава Богу, ми по тім боці на Херсонщині. Гарматам прийшлося в брід іти. Заломали тяжкі гармати лід — гуркіт пішов. Ріжуть коні ноги гострим ледом, кров струмками збігає на копита, мовчить безсловесна тварина — за їх козаки розпинаються, лаються круто, сильно, злісно.

Наче в нову державу вступили. Скрізь, куди око сяга, по балках хати марію ть — то хутори, яких не бачили на Поділлю. Минаємо хутір якийсь, козак вже з хати вибіг, давиться свіжим ще, гарячим білим хлібом. На Подьллю чорний житній, а тут пшеничний.

Ночували на хуторах, бо збилися з маршруту. Справа в тім, що на Херсонщині часто густо ріжні хуторі майже однаковісенько називаються. Так і на цей раз. Ми мали йти на Миколаївські хуторі Нижні, а попали на середні. Може йшли б далі на Нижні, так запізно вже було, треба було добре спочити, бо на завтра невідомо, що могло бути. Ми були між двома вогнями. Зправа з боку Єлисавету денікінці—зліва з боку Лебедина та Петрашів червоні. Ми повинні були повести справу так, щоби лишитися в запіллю червоних, от через що й поневірялися тепер по хуторах, в стороні від великих шляхів, по яким головно тоді і провадилася війна.

Сім день пройшло, як я був у тифі, але притомности ще не губив. В ночи на хуторах я не міг уже сам злізти з воза й ясно памятаю ще, що просив мене покинути — це було ліпше й для мене, а головне для козаків, це треба возитися. Другого дня пізно віхали в маленьке село К... Умисне не називаю цього села, аби не спровокувати добрих людей, у котрих найшов притулок та охорону. Та й не тільки одна та сімя — усе село. Моя справа дихала цілком на ладан. Ще памятаю, як звели мене з воза козаки й запровадили до хати. В хаті закрутилося все навколо мене й я загубив притомність. Вісім днів тяглась моя хороба, власне непритомність. Одного ранку прокинувсь весь мокрий від поту—кріза пронеслося, — слава Богу, минуло, але в той же майже мент пригадав, що може я не в армії, а покинутий, як це бувало з инчими. Попробував підвестись, чортового батька — сил не було. Лишився світа дожидати. Чого тільки не передумав за дві години до ранку. Пригадав усьо, до найменчих подробиць минувшину і навіть уявляв будуччину, яка малювалася мені чекою, розстрілом. Не дочекавшись дня, заснув коротким нервовим сном. Коли прокинувсь, проти мене на лавці сиділа баба за кужелем.

— Тьотю, — позвав я.

— А що, сину, лежи, лежи... — почув я пестливий лагідний голос. Що тобі?

— Пити...

— Зараз, сину...

Хутко принесла узвару й наче чогось цілющого напився я — полекшало так відразу.

— Де я?

— В хаті. Та лежи бо, кажу.

— А наші відїхали вже? Чого ж мені не сказали?

— Бо ти сам просив, щоби кинули тебе.

— Давно?

— Може з тиждень ужє.

Тут я зрозумів усе. На моє прохання мене покинули, а я весь час був непритомним. Жаль та біль стиснув серце, хотілося плакати, кричати, битись головою об стіну. Баба це бачила, й я угледів на старому в зморшках обличчу те, що я відчував у ту хвилю. Дві великі сльози покитилися по старечому обличчу.

— Не бійся, сину, нічого не бійся! Не віддамо тебе тим. Під „тими", вона розуміла Москалів. Увійшов чоловік.

— А... козак! Очуняв? Ну й слава Богу. Найшов білих коней? Ха... ха... ха...

— Яких білих коней?

— Та ти все питався про них, та поривавсь іти шукати, коли не здужав.

Семя оказалась великою. Окрім старого з жінкою, були ще син, невістка та дві дочки-красуні. На семейній раді порішили, як бува питатимуть, казати, що я син. Я мовчав, я був цілком у їхній волі. Сусіди, почувши, що козак одужує, що вечора набігали до хати, питатися про все й я охоче розказував. Розповідав несенітниці усякі, співав їм — словом „купував" громадську опінію. Вже по хаті ходив, хоч почував ще слабість. На прикінці другого тижня десь коло восьмої години втаскалися в хату два матрози й зразу кинули погляд у мій бік, на лежанку, але так ніби мимоходом.

— Ей тьотка, нет лі чіво у тяб позрубатца?

— Що?

— Подрубатца! Не понімаеш? Пожрать.

— Чого?

— Воти, єй-Богу, не понімаєт руского язика. Поесть.

— Їсти?

— Ну да! А сто кто у тябя? Петлюровец? Гайдамака?

(Дальше буде)

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Витинки з газет прислали: гр. Михайло Зазуляк, Ню Йорк.

Безіменному Нюйорчанинови, що прислав витинок з „Дейлі Нюз" та написав на ньому: „Чому ви, добродію, не згадаєте в Свободі про масове арештуванне Українців у Львові?" — Чому ви, добродію, не поступаєте чесно? Чому ви вперед газети добре не прочитаєте, заким такий закид робите?

ВІДГУКИ ЧИТАЧІВ НА ДОПИСИ.

Григорій Шулька, з Болтимора, пише про допись з тої місцевости, що о. Маньоський не агітував у церкві, аби не читати Свободи. Він думає, що автор тої дописи не може знати, що говориться в церкві на проповіди, бо він до церкви тепер не ходить.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КОРИСТАЙМО З ПУБЛИЧНИХ БІБЛІОТЕК.

Неодин з нас, приїхавши з краю, зауважав, що в Америці є ріжні інституції, котрі мають на ціли поширяти науку й просвіту та поліпшити суспільне життє населення.

Нашим еміґрантам добре є відомі вечірні школи, в котких наука не тільки зовсім безплатна, але навіть книжки дають безплатно. Много Українців, приїхавши до Америки, використали вечірну школу для поліпшення свого економічного стану. Про се свідчить цілий ряд бизнесменів в кождім місті, де живуть Українці.

Але важне є запримітити, що дуже мало Українців інтересується бібліотекою, яку має навіть найменше місточко. Хто не памятає, кілько труду положили наші селяни в Галичині, коли прийшлось закладати читальню? А тут в Америці все є готове і безплатно, лиш треба користати з нагоди.

Вечерами така американська бібліотека набита людьми; є люде ріжних народностий, але між ними годі коли знайти Українця. Можливо, що наші люди не знають, що кождому вільно колинебудь зайти до міської бібліотеки і зовсім безплатно читати журнали й книжки.

Важне й се, що в деяких бібліотеках лежать українські книжки. Та їх число не збільшується, а не збільшується тому, бо мало хто їх читає. Недавно мав я нагоду заглянути до міської бібліотеки в Вилкс-Бері, в стейті Пенсилвенії. Двайцять літ тому назад, за старанням місцевих Українців, адміністрація сеї бібліотеки закупила значне число українських книжок. Сегодня можна начислити там на полиці заледво дванайцять томів. З них два томи зовсім не читані. Се трошки болюче, коли порівняється справу з книжками інших неанглійських мов. Воно вказує, що Українці за мало інтересуються своєю літературою.

Справа се не малої ваги, і зарадити лихови легко. Нехай кождий Українець почуваеться до обовязку зайти до місцевої бібліотеки і зажадати української книжки, а в протягу короткого часу ціль буде осягнена. Наші школярі найкраще прислужаться справі, коли будуть помагати родичам, бо нема в публичних школах такої дитини, котра не знала би про бібліотеку. В котрімнебудь числі Свободи можна знайти оголошенне про нові книжки; за них треба питати в бібліотеці.

Користь з того буде двояка. Раз, книжка веде до образовання читача. По друге, зі сього буде користь для українських книгарень і авторів, бо до них мусять удатися бібліотеки за книжками.

Зрештою, публичні міські бібліотеки удержуються за наші податки, за податки й нас, Українців. Коли Українці не читають українських книжок, а Поляки читають польські, то місто за гроші українських податковців накуповує польських книжок. Чи сьому винуваті Поляки? Ні, винуваті тільки ми, Українці. Все те легко можна направити, бо чейже се не велика робота зайти до бібліотеки та спитати за українську книжку, а прочитавши її, за другу? Відай не світ горшки ліплять?

Г. Герман,
Бруклин, Н. Й.

В СПРАВІ ДЕЛЕҐАЦІЇ НА РАДЯНСЬКУ УКРАЇНУ.

В справі делеґації на радянську Україну, про яку стільки пишуть читачі Свободи від якогось часу, я скажу, що Свобода зробила неаби яку прислугу „товаришам", даючи їм нагоду поагітувати за сею делеґацією. Як бачуть читачі, комуністи вже стали агітувати не лишень за тим, щоби таку делеґацію висилати, але навіть за тим, що в сій делеґації має бути конче один з них, а навіть, що ся делеґація мусить доконче привезти з радянської України те, чого „товаришам" треба.

Та нема нічого злого, щоби на добре не вийшло. Се добре сталося, що редакція дала їм свободу сказати своє слово, а вони скористали зі сеї свободи та сказали отверто, що їм на серци лежить. Тепер ми вже знаємо, о що ходить „товаришам" та о що вони будуть побиватися в тій делеґації. Вони будуть підбирати делеґацію, і будуть її направляти, і будуть їй таке показувати, і будуть її доглядати при помочи своїх шпигів так, щоби вона нам привезла з України не правду, а ще нову большевицьку брехню.

Кажуть вони, що на радянську Україну їздили Італіяни, Шведи, Французи, Німці. Правда, та ті люди їздили туди, не знаючи ні краю, ні мови, ні минувшини краю. Ті люди були здані на ласку й не ласку урядових аґентів. Що аґенти їм показали, то вони бачили. Як їм перетолкували промови й розмови, так вони написали. Такі делеґації могли спокійно ходити по краю, бо вони все таки мусіли вертати до урядників, як їм треба було щось довідатися. Інакше комуністи віднеслуться до української делеґації, котрої члени можуть зговоритися з населенням, роспитати, що діється, що діялося, як люди живуть.

Кажуть комуністи, щоби до делеґації взяти доконче комуністів. Вони кажуть, що тоді делеґація внесе безсторонний осуд. Та всякому, хто розуміється на річи, відразу видно, що якраз така делеґація нічого не довідається. Де хто буде говорити отверто з делеґацією, коли буде знати, що в самій делеґації сидить комуніст, який може кождої хвилі донести до комуністичного уряду, що той або той таке а таке на уряд говорив? Коли делеґація їде до радянської України і має брати комуністів, то най вже вона їде й на Західну Україну, але най уже бере зі собою одного Поляка з партії Пілсудського.

Я думаю, що делеґація така, якої собі большевики бажають, не варта й нюха табаки, а такої делеґації, яка нам булаби пожиточна, яка моглаби все добре розглянути, такої делеґації большевики не пустять. Ожте краще над нею собі голови не ломати.

Щоби делеґація могла виїхати і розглянути все докладно, на се треба би було й цілого року. Кошти такої делеґації булиби великі, і сі гроші можнаби призначити на щось пильнійшого. Чи не маємо тепер тут важнійших справ? Чи не треба нам уперед викінчити будову Сиротинця при Українськім Народнім Союзі? Чи не треба нам викінчити нашої церковної справи? Чи не треба нам полагодити справи наших народних шкіл в Америці? Зробім уперед се, що важнійше.

Григорій Левуш,
Елмайра, Н. Й.

ЗА ДЕЛЕҐАЦІЄЮ.

Чи оправдані голоси читачів, що мовляв тепер не пора займатися сею справою нашому загалови? Чи оправдано казати, що хто хоче най собі робить прогульку?

Я думаю, що про те, чи хто хоче собі їхати до большевиків на „спацер" або на шпіонаж, про те як приватну справу нам не треба говорити перед загалом. Однак загал повинен розбирати, чи варта йому, як громаді, висилати таку делеґацію. Про делеґацію я й говорю.

На мою думку, нашим національним обовязком є висилати таку делеґацію на радянську Україну. І на на радянську Україну, і на на другі частини України, себто ту, під Польщею, і ту під Чехословаччиною, і ту під Румунією. Як котра з держав нашої делеґації не пустить, то й се буде наука для нас і для ширшого світа, що своїх людий не пускають до рідного краю.

Ся делеґація повиннаби мати передовсім характер інформаційний, а кромі сього ще й економічний. Ся друга частина дуже важна, бо Україна й тепер веде поважний бизнес зі заграницею, але сей бизнес увесь зложений у руки всяких чужих посередників, звичайно приятелів і знакомих тих урядників, що правлять Україною. Українців помиж тими, що ведуть торговлю з Україною, нема. Всі бюра в Монтреалю, Виніпеґу й Ню Йорку відай не мають ні одного Українця. Нині український кооперативний рух на Україні, котрий будували українські селяни, а проти котрого жидівські купці виступали як проти свого ворога, нині весь, як зачувати, в руках жидівських приятелів урядників на Україні. Так кажуть, навіть серед комуністів; і власне делеґація моглаби се провірити та постаратися, коли се правда, щось тут змінити. Візита в українських економічних установах відкрилаби богато правди, а колиб знали правду, то ми вже може попробувалиби шукати на се якоїсь заради.

Ось чому ся делеґація повиннаби ходити не тільки по наукових установах, по урядах, але й по економічних установах, які мають дуже поважний вплив на життє нашого народа на радянській Україні, чи як її там звати.

На мою думку, зорганізованнем сеї делеґації повиннаби занятися організація Обєднання, яка представляє увесь умірковані загал нашої іміґрації в Америці. Вона моглаби запросити в склад делеґації когось з європейської іміґрації та з Канади.

До делеґації повинниби входити люди з ріжних груп, з кождої групи число делеґатів, відповідне до суми гроша, зібраного сею групою.

На кошти сеї делеґації посилаю на руки У. Н. Союза одного доляра. Колиб до висилки делеґації не дійшло, то прошу віддати сього доляра на Рідну Школу в Галичині через Обєднання. Думаю, що дати голос за делеґацією, а не додати до нього жертви, значить кликати других до роботи, а самому не йти. Пора вже нам перестати пускати гарні кличі, а лишати їх виконуванне другим людям.

Сподіюся, що мого голосу за висилкою делеґації на радянську Україну не возьме ніхто за заяву симпатії для якогось уряду. Я стою на тому, що Україна має бути злучена й обєднана в одну самостійну державу, а на чолі її має бути така влада, якої схоче та вибере її нарід. За такою владою я стану, якою вона не булаби.

Казимир Ружицький,
Москіґон, Миш.

Прижмуреним оком.

ЯК ТАК МОЖНА?

До вчора був я свято пересвідчений, що Поляки душать українське шкільництво.

Але тільки до вчора.

Бо вчора пішов я до львівського ратуша, прислухатися вічу галицьких „вшехполяків".

І довідався, що школу душать, але яку школу?

Польську!

І хто душить?

Українці душать. Взяли оту школу за горлянку, обцасами в живіт — і душать.

Подохни вже раз! — кричать.

А школа ота крутиться, вертиться передом і задом, — нічого не виходить. Дохне!

Зачували ви, люде добрі, щось подібного?

Виходить: мало Польщі в Малопольщі!

Подумайте: в Ганівці коло Сокаля є аж осьмеро польських дітей, а польської школи нема! Українці, мовляв, не хочуть своїх дітей в отій школі західньої культури вчити. От безличні!...

А впрочім, коли Українці не хочуть, чому має осьмеро польських дітей пропадати?...

І збори виносять резолюцію:

„Жадаємо від уряду заснування в Ганівці коло Сокаля чотирокласової польської народньої і виділової польської школи!"

А я пропоную: учительського семинара польського в Ганівці треба!

Як жеж можна, — осьмеро польських дітей!...

Або:

В Підберізцях коло Львова польської школи до тепер нема!

Як так можна?!

Я сам знаю одну польську учительку, що пятеро дітей має!

Ще одного такого учителя з пятеро дітьми і справа готова!

А потім перенести їх до Підберізець.

І для них число польську школу заснувати!

Справедливо. Десятеро польських дітей — не жарти!

Дійсно, Полякам під нашою кормигою жити важко.

Попустити, братці, треба, обовязково!

Аристид Шишка.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ШИКАҐО, ИЛЛ. Бр. св. Димитрія, від. 301, повідомляє, що місячний мітінґ товариства відбудеться о 2-ій год. попол., в неділю, дня 8-го мая, в гали церковній при Фрі і Робей ул. На порядку нарад є важні справи. Кождий член повинен явитися. — Н. Сливінський, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Жіноче Тов. ім. Згода, від. 358, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться дня 8. мая, о годині 2-ій пополудни в У. Н. Домі при В. 14-ій ул. На мітінґу будесь принимати нових членів без вступного до У. Н. Союза. Тому, що се Товариство є національне, кожда Українка повинна вписатися до него і до У. Н. Союза без огляду на її переконання. — З. Михно, предс.; А. Карась, секр.; К. Ділай, секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. Отсим повідомляється всіх членів Тов. Січових Стрільців, від. 44, що надзвичайний мітінґ відбудеться в неділю, дня 8-го мая 1927, в галі Української Прав. Церкви зараз пополудни о 2-ій год. Всі члени мають прийти, а специяльно ті, котрі хотять взяти участь у представленню. Відділ хоче вибрати одну з найкращих дій і відограти такої члени відділу. Проситься всіх охочих аматорок і аматорів, котрі є членами, прийти і розібрати ролі. — Стефан Кудрик, предс.; Лука Демчук, скарб.; Павло Ленчук, секр.

КОРОЛЯ ЗАСУДЖЕНО НА 20 ЛІТ ТЮРМИ, БО ТВ СВОЇХ ГОРОЖАН.

Короля муринського племени в Дагоме (або в Дагомей в Африці) Ґнора IV. французький суд засудив на 20 літ вязниці. Ґнорів адвокат Пер Ґреф вніс до президента французької републики подання за помилуванням Ґнора. Одначе подання не уваглядено і Ґнор мусітиме відсидіти визначену кару.

... Коли батько того короля Ґнор III. помер, провізоричний уряд обняв президент міністрів Сафо Сама, котрий виховав Ґнора IV. В 1922. році Ґнор вступив на муринський престол. Щоби горожане-мурини могли краще пізнати свого володаря, французький уряд позволив відбути пропаґандистичну подорож за монархією Ґнора IV. Молодий король купив собі гарний європейський купелевий костюм, невеличке авто Сітроена і зачав інспекцію. Ґнор IV. був легкодушний і не підозрівав, що його свояк князь Текґаба хоче позбавити його престолу і заставляє наього засідку. Одного дня в червні 1923. р. заявився кн. Текґаба й обвинуватив Ґнора IV., що вбив якогось Уаруґу та зі шкіри його черева порробив собі фетишів (божків). Ґнора завізвано перед французький кольоніяльний суд.

— Я невинний — боронився бідний король. — Я не вбив Уаруґу, бо відомо є, що його зїв лев. Я людина цивілізована, прецінь маю європейський костюм у біло-червоні пружки й авто Сітроена. Як жеж поступовий король міг би вірити у фетишів (неживі річи, яким приписують чарівні сили).

Не зважаючи на цю оборону, король пішов до вязниці. На розправі прихильники його противника Текґаби виступили як обтяжуючі свідки.

— Ґнор IV. — говорили вони — небезпечний чарівник. Богато його горожан пропало безслідно. Ніхто не знає, що з ними сталося. Певно зїв тих нещасливих.

В суді, що складався з білого судії і двох мурин, виявився такий діяльог:

Предсідник: Населення вас ненавидить. Ціла ваша родина, не виключаючи вас, небогато варта.

Ґнор IV: Ви, як лише прийшли сюди, сталися моїм ворогом, перейшли на бік моїх неприятелів.

Предсідник: Ви ніколи не слухали моїх добрих рад.

Ґнор IV.: Як ви прийшли, я жертвував вам гарного вола.

Предсідник: Але я дав вам за нього 50 франків.

Ґнор IV.: Я присягаю, що я невинний і що хижий звір зїв Уаруґу.

Суд засудив Ґнора IV. на 20 літ тюрми. На престол вступив Текґаба, узурпатор, котрий одідичив по своякові не лише королівську владу але і купелевий костюм і авто Сітроена.

Не весела то служба короля у муринських краях. Звідусіль небезпека грозить: хижі звірі, узурпатори, фальшиві свідки. Краще живеться муринським князям, які зреклися королівського скипра і виступають у дансінґах або ґрають у джез-бендах. Внук короля Дагомею Беганжіна є ліфтбоем в однім готелі на Монтмарті в Парижі. Інші муринські князі мають заняття в готелях міста Ніцци.

ГАРКАВЕНКО БОРЕТЬСЯ В БОФАЛО, Н. Й.

— Українська кольонія в Бофало, Н. Й., буде мати нагоду видіти великого силача Гаркавенка котрий буде боротися в четвер 5-го мая в Бродвей Арена на Бродвей ул. Запрошується всіх Українців прийти і привитати великого нашого силача. Кромі Гаркавенка будуть боротися ще другі знані борці. Початок о год. 8.15 вечером. Приїзд Гаркавенка до Бофало викликує велике зацікавлення.

(Огол.)

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ

Просимо затямити собі:

1. — Дописі писати коротко.
2. — Виразно і читко.
3. — Лиш по одній стороні паперу
4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або більшої його значної части.
6. — В дописях нікого не перехвалювати без дійсної заслуги
7. — Не лаяти нікого особисто, ані не [illegible], ані не зачіпати
8. — Не жадати звороту дописі, яку дописуватель написав за кілька минут (коли її дуже потребує, може собі оставити відпис).
9. — Не [illegible] дописи з домаганнєм „сейчас" помістить [illegible]
10. — Не присилати до редакції [illegible] поезій [illegible]

ПРОТОКОЛ

РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА,

відбувшогося в днях від 16.—18. лютого 1927 р.

Звіт гол. містопредсідательки:

Звичаєм в нашій організації є, що гол. містопредсідателька справує більше репрезентацію самого жіноцтва, тож як така, я уважала своїм обовязком в першій мірі організувати жіноцтво до істнуючих жіночих відділів і мішаних, а також вдалося мені зорганізувати цілий новий жіночий відділ, якому гол. канцелярія надала число 358 під іменем Товариство Згода в Клівленд, Огайо. Протягом року я слідила працю і поступ організації і старалася допомогати виконуванием поручень з гол. канцелярії на округ мого місця замешкання. Одним із таких поручень була справа в жіночім відділі У. Н. Союза ч. 112 в Клівленд, Огайо. Мені було припоручено провірити зажалення теперішної секретарки тогож відділу на свою попередницю, за залеглий касовий недобір. Я отже провірила і знайшла, що в тім відділі була позамісцева членкиня, яка реґулярно на мітінґи не могла учащати і реґулярно своїх вкладок не платила. З тої причини відділ мусів вести з нею осібні обрахунки і виказувати її довг або кредит. При зміні секретарок уступаюча секретарка полишила довг в сумі $16.12, записаний в книгах, яку то суму в той час була довжна до відділової каси позамісцева членкиня Параскевія Ґбур. Нова секретарка не хотіла того приймити до відома і стягнути довг від довгуючої членкині, тільки домагалася його звороту від бувшої секретарки. Справа проволікалася і заострювалася так, що аж дійшло до взаїмних оскаржень до гол. канцелярії.

Провірюючи сю справу, я покликала до себе висше згадану членкиню і від неї довідалася, що такий довг вона дійсно до відділової каси залягає і по можности сплачує на руки нової секретарки, котра однак тих сплат не вчисляє на рахунок загальної суми довгу, не числячи зовсім довгу, затягненого членкинею перед обняттем свого діловодства. Параск. Ґбур заявила, що вона вислала на руки нової секретарки суму $9.00 на сплату свого довгу розуміючи під довгом загальну суму, однак нова секретарка вписала се на рахунок тільки тої части довгу, що затягнений за час її урядовання, ігноруючи істнованнє довгу попередно. Попередний довг назвала касовим браком, за який, після її думки, повинна бути потягнена до відвічальности попередна секретарка.

Сконстатувавши такий стан справи, я піднесла її на річнім засіданню відділу 112-го дня 2-го січня 1927 р. Супроти того, що Параскевія Ґбур свій довг не лише признає, але й сплачує, Сестрицтво признало поступованнє нової секретарки в тій справі нельоґічним і поручило їй з цілого довгу вести відповідний рахунок і старатися цілий по можности як найскорше до відділової каси стягнути та перестати мати претенсії до бувшої секретарки і листів в тій справі з невмісними інсинуаціями до гол. канцелярії більше не посилати.

Я тую одну з поручених мені справ представляю вповні тому, щоби здемаскувати тую безпідставну інтриґу, яка й на минувшій конвенції мала свій шкідливий відгомін, а якої довше толєрувати не можна.

На сім кінчу своє справозданнє з діловодства для добра організації У. Н. Союза.

СПРАВОЗДАННЄ ГОЛОВНОГО РЕКОРДОВОГО СЕКРЕТАРЯ.

Організаційний рух в У. Н. Союзі в 1926 р. в порівнанню з попередними роками від часу здержання еміґрації можна назвати нормальним що до чисельного зросту відділів і членів.

З початком року в У. Н. Союзі було 372 відділів. В 1926 р. прибуло 7 відділів, тож з кінцем 1926 р. в У. Н. Союзі є всіх відділів 379, розкинених в 22-ох стейтах Зл. Держав і в Канаді. З того 298 відділів провадить осібні молодечі департаменти. 379 відділів з 298 молодечими департаментами становлять разом 677 осібних адміністративних одиниць.

Понадто 111 відділів У. Н. Союза осібно веде нові роди обезпечення повнолітних членів, тому з тими 677 адміністративними одиницями кождого місяця гол. канцелярія перемінюєся 788 виказами і рахунками, зложеними на підставі їх місячних звітів після відповідної системи і сталого ведення рекордів.

Рекордове діловодство гол. канцелярії У. Н. Союза ділиться на три департаменти, а то: 1, старий рід обезпечення повнолітних членів; 2, новий рід обезпечення повнолітних членів і 3, молодечий департамент з старим і новим родом обезпечення дітий.

Система рекордів полягає: на веденню карткової системи поазбучної всіх обезпечених в кождім департаменті осібно, на яких то картках рекордується рух обезпечених; на картковій системі обезпечених після відділів, стейтів і віку, на яких рекордується всякі зміни і всі важнійші дати з членських аплікацій з пізнійшими доповненнями; на файлованню всіх урядових справ з відділовими урядами після порядкового числа відділів, де складаються місячні звіти, посвідки, замовлення друків, листи і копії відповідий та взагалі все, що від урядів відділових приходить і копії з того, що до них посилається; на веденню книги виказів членів після відділів в кождім департаменті осібно з кождого місяця, які то викази справляється на підставі надсиланих відділами місячних звітів, а на підставі котрих фінансовий департамент виготовляє місячні рахунки до відділів, стягає членські вкладки і инші належитости до гол. каси; на веденню місячних зіставлень руху обезпечених в кождім департаменті осібно, після стейтів і відділів, які служать для контролі і зложення місячних і річних звітів з цілого руху в організації.

На підставі такої системи можна робити ріжні зіставлення і викази, порівнання і калькуляції, а передовсім образ дійсного стану орґанізації, який можна легко провірити в кождій хвили.

Рух відділів У. Н. Союза в 1926 р.

З початком 1926 р. в У. Н. Союзі було відділів	372
Протягом 1926 р. зорганізовано нових	10
Протягом 1926 р. принято наново	1
Разом	383
В 1926 р. суспендовано	1
В 1926 р. злучилися з іншими відділами	3
Разом	4
З кінцем 1926 р. в У. Н. Союзі було відділів	379

Рух членів У. Н. Союза в 1926 р.

З початком 1926 р. в У. Н. Союзі було:		
Повнолітних членів	18.195 на	$15,044,800
В 1926 р. принято нових членів	1.880 „	1,569,700
В 1926 р. принято наново і з перест. лист.	1,384 „	1,197,250
Разом	21.459 на	$17,811,750
В 1926 р. суспендовано, відійшло з перест. листами і померло	2.127 на $	1,711,600
З кінцем 1926 р. остає членів	19.332 на	$16,100,150
Померших членів в 1926 р. було	141 на	$114,100

Рух дітий, обезпечених в У. Н. Союзі.

З 1925 р. остадо дітий членів	10.667 на	$1,743,049
В 1926 р. принято нових	1.690 „	202,000
В 1926 р. принято наново і з перест. лист.	610 „	172,000
В 1926 р. підвисшені суми обезпеч.		443,701
Разом	12,967 на	$2,560,750
В 1926 р. суспендовано, відійшли з перест. листами або померли	1.253 на $	189.790
З кінцем 1926 р. остало	11,714 на	$2,370,960
В 1926 р. померло дітий	34 на	$4,428

(Дальше буде)

ДЕСЯТЬ РОКІВ БЕЗ СНУ.

В Парижі вмер російський адвокат Бубінов, якого зачисляють до лікарських феноменів (надзвичайне явище) найновійших часів. Бубінов був дійсним дивом, щось в тім роді, як той чоловік з двома серцями. Від десяти років він не міг спати. Дуже дивна і невиясненa річ, що щойно тепер, по десяти роках, а не багато скоріще, як йому лікарі заповіли були, прийшли наслідки тої хронічної безсонниці, цебто смерть. Це единий випадок в медичних хроніках.

Бубінов, що після російського перевороту мешкав в Парижі, брав участь в останній війні і дістав в часі битви тяжку рану в голову. Його завезли до військового шпиталя з розчерепленим черепом. Лікарі ствердили, що рана смертельна і покинули його зовсім. Але перебіг недуги опрокинув лікарську діягнозу, бо в стані раненого пішло раптом на ліпше. По шести місяцях міг вже адвокат Бубінов вийти з шпиталя.

Але він не вилікувався цілковито. Щось лишилося, як наслідок. На позір була це дрібничка, на яку лікарі не звертали навіть уваги, а саме: Бубінов не міг заснути. Думали, що цей хоробливий обяв уступить, як тільки рана зовсім загоїться. Але вчені лікарі знову помилилися. Безсонність лишилася дальше, навіть по виході з шпиталя, побільшувалась щораз більше, аж стала цілковитою. Бубінов ні трохи не міг заснути.

Річчу вартою застанови і единою в свойому роді було це, що Бубінов переносив перші чотири роки безсонниці без якихнебудь наслідків або терпінь. До ліжка клався рідко, а в ночі спочивав, не засипляючи, в глибокім шкірянім фотелі. Вистарчило йому шість до сім годин такого спочинку. В день працював нормально і був завсіди в добрім настрою. Але в 1923 році прийшов цілковитий упадок сил. Адвокат чувся ослабленим, ледви міг ходити, а при тім не міг навіть написати свого назвища на папері. Не помогли ніякі средства на сон, хоч навіть у великих давках. Ті лікарства, в так великих давках, що в кожного иншого булиб викликали не тільки сон, але булиб спричинили смерть, зовсім не впливали на Бубінова. Роблено заходи з наркотиками. Але тут також був тільки частинний наслідок. Хорий западав в рід якогось запамороненя, але не засипляв. А коли часами і вдалося штучно приспати його на дві три години, то пізніше через кілька тижнів не міг замкнути повік. Пробовано ріжних масажів шкіри, що спричиняли деяку полекшу, але не могли заступити покріпляючого сну. В останніх двох місяцях прийшов вже цілковитий упадок сил. Хорий не міг вставати з ліжка і вихуд на кістяк. Вкінці 21 березня, коло вечера, він заснув, але на віки.

Цей факт — то медична загадка. Ніхто не вміє цього випадку вияснити. Загадку повинна вияснити обдукція тіла. Але чи то вдасться?

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ